

Signerat
av
TOMAS OHLIN

Gratis telekommunikation?

Persondatorutvecklingen har gått snabbt. Plötsligt finns persondatorer på nästan alla arbetsplatser, och i många hem. De grundläggande programvarorna finns tillgängliga, även om användarvänligheten kommer att förbättras. Vi har fått kontakt med en informationskapacitet som är oerhörd.

Inte alla problem passar för persondatorer, men många. Det är lockande att använda sin persondator. Det leder ofta till att vi väljer alltmer lokala lösningar, även på problem som har en geografisk och distribuerad dimension. Men när persondatorerna sprids, så bromsas ökningen av efterfrågan på telekommunikation. Persondatorns lokala kapacitet är starkare än dess talang att spela rollen som terminal.

En viktig orsak till allt detta är naturligtvis att mikrokretsarna blivit så billiga. Trots allt högre utvecklingskostnader leder stordrift i produktion och distribution till att persondatoranvändarna får alltmer för pengarna. Det är ett faktum att en vanlig persondator redan betingar en användningskostnad som är nästan försumbar. Tag en dator som kostar 25 000 kr i inköp, med grundläggande programvaror (ord, grafik, kommunikation) kan det bli 35 000 kr. Avskrivet på 3 år blir detta (med ett par tusenlappar för energi och underhåll) en timkostnad på under en tia. Inte helt gratis, men nästan.

Det är inte längre lika motiverat att optimera själva utnyttjandet av sådan utrustning. Vad som nu räknas är att den finns tillhands, att den är tillgänglig. Det är en helt annan syn på datorkraft än man hade för 15 år sedan.

SAMMA UTVECKLING FÖR KOMMUNIKATION?

Kommer utvecklingen att gå i samma banor för kommunikationskapacitet? Än så länge betalar vi rätt dryga notor för utnyttjandet av telelinjer till när och fjärran. Vilken prisutveckling har vi att vänta?

Bakgrunden till det sjunkande priset för datorkraft har alltså varit en intensiv teknikutveckling som lett till standardprodukter som kunnat säljas i hård konkurrens på en expansiv marknad. Låt oss jämföra med telekommunikationsprodukter. Den intensiva teknikutvecklingen är till stora delar identisk för de båda produkttyperna. Konkurrensen på telekommunikationsområdet är på god väg att bli minst lika hård. Att marknaden är expansiv är tydligt. Är det då rimligt att vänta att teleprodukter karaktäriseras i lika hög grad som datorer. Mycket talar för att så kan bli fallet.

Om dessa antaganden är sanna, så står vi inför en kommunikationsutveckling med nya kännetecken. Marginaltaxorna för att kommunicera skulle då bli allt lägre, eftersom telekapacitet skulle kunna produceras allt billigare.

STEG I RIKTNINGEN

Vissa steg i denna riktning kan vi redan skönja. Etableringen av telelinjer över den industrialiserade världen är från telebolagen redan utomordentligt expansiv, på vissa håll överhettad. Det har på en del håll börjat talas om överetablering. Men investeringarna fortsätter. Möjligen vill telebolagen till nästan varje pris skaffa sig en tidig position på en kommande marknad? Först till kvarnen...

Sådana strategiska satsningar måste följas av en verklig försäljning inom rimlig tid för att inriktningen skall hållas. Man kan inte leva på framtiden hur länge som helst.

Efterfrågan på telekommunikation ökar visserligen i i-länderna. Men teknikutvecklingen är snabb. Snart kommer satelliterna att erbjuda marknaden telekommunikation till allt lägre priser. Om det är sant att efterfrågan på telekommunikation inte kommer att stiga lika snabbt som utbudet, så befinner vi oss i ett läge som liknar det nämnda läget för smådatorer.

De fasta kostnaderna i telesystemen blir strategiskt motiverade, de rörliga blir utsatta för en allt intensivare konkurrens på en marknad som kännetecknas av överutbud.

TÄVLINGEN HAR STARTAT

Tävlingen är redan inledd för teleföretagen. Det är svårt att hoppa av när loppet redan pågår. Även om inte telekommunikationstaxorna när ända ner till botten, så kan kraftiga taxesänkningar som följd av obalansen mellan utbud och efterfrågan komma att få fundamentala verkningar.

Är vårt svenska televerk redo för en sådan utveckling? Nästan alla jämförbara länder har omorganiserat sin telekommunikation, man har bytt ut myndighetstänkande mot företagstänkande. Den stora kampen om kunderna måste rimligen kunna planeras bättre på det viset. Internationellt betingad telekommunikation passar inte ihop med

nationella skyddsmurar och faktiska monopol. Därför måste Sverige ha en ny telepolitik som premierar flexibilitet, mångfald och anpassbarhet till marknadsutvecklingen.

På kabel-TV området har en upp-bromsning inträtt. Kulturminister Bengt Göransson säger (den 13 maj 1987):

"Jag tror att det finns en stor risk för att televerket gör en felsatsning i sina jätteinvesteringar i kabelnäten. Och dessutom, det är absolut oroväckande att televerket börjat satsa på egna TV-program för att fylla upp sina kabelkanaler. Jag tror man är inne på en farlig väg om man gör egna program för tomma kanaler".

Det behövs många typer av transporter i en alltmer internationell värld. Vår nordiska satellit Tele-X kommer, liksom många kabelsystem, att förmedla både TV och data.

Telekommunikation som på marginalen vore lika billig för användarna som dagens personatorkraft skulle introducera en ännu oprövad syn på transport av information. Likheten med fysiska transporter skulle öka. Vi betalar vägskaft (eller avgifter) för att vägen finns där, och för att den erbjuder säker och snabb förflyttning vid de enstaka tillfällen då vi behöver den. Vägar till lands, sjöss och i luften finns tillgängliga, men står oftast tomma.

Om också teleutvecklingen i ökande grad går i den riktningen, måste man räkna med sämre avkastning på dagens nätinvesteringar än vad många räknat med. Fler fusioner mellan stora nätföretag kan följa, för att klara problemen. Maktkoncentrationen kan bli monumental.

En transportsituation med extremt låga teletaxor skulle fästa alltmer uppmärksamhet på annat än ren transporthastighet. Säkerhet, tillgänglighet och bekvämlighet skulle kunna värderas allt högre. Det är bra för användarna. Men vägen dit är inte problemfri.

Tomas Ohlin